

✦ **terminológiu** vo francúzskom jazyku, ale používa aj označenie prvkov v jazyku národa, odkiaľ tanec pochádza a *vystihuje charakter daného tanca*.

Scénický charakterový tanec tvorivo transformuje mnohé z originálnych prvkov a rysov tanečného folklóru národov rôznych národností, obohacuje techniku klasického tanca a sám používa mnohé prvky tejto techniky. Môžeme povedať, že choreografi 20. storočia sa snažili nájsť širšie tvorivé možnosti a hľadali syntézu medzi oboma technikami.

Kontrolné úlohy:

1. Uveď, v ktorom dejstve *Labutieho jazera*, *Spiacej krásavice* a *Luskáčika* sa uvádzajú *tance národov a aké*.
2. Uveď, z *akej techniky vychádza* technika charakterového tanca?
3. Uveď *názov a autora* 1. učebnice charakterového tanca.
4. Porovnaj *prácu dolných končatín* v slovenskom ľudovom tanci a charakterovom tanci.
5. Uveď *meno choreografa 20. storočia*, ktorý sa inšpiroval národnými prvkami a použil ich vo svojich choreografiách.

2.5 KLASICKÝ TANEC

Je *najprepracovanejší špecifický pohybový systém*, ktorého história sa začala písať už v 17. storočí po založení *Kráľovskej akadémie tanca v Paríži* roku 1661 (pozri historický tanec). Označovaný bol ako *akademický, vznešený, ušľachtilý*.

Názov *klasický tanec* sa ustálil oveľa neskôr (asi v druhej polovici 19. storočia). Technika klasického tanca disponuje množstvom technických, ale aj výrazových prostriedkov, ktoré vytvárajú široké možnosti interpretácie a umeleckého stvárnenia rôznych námetov.

Klasický tanec má svoj pôvod v dvorských spoločenských tancoch a tancoch ľudového divadla. Spočiatku bol tento tanec používaný k zobrazovaniu postáv bohov, kráľov a hrdinov, až neskôr sa v ňom objavujú rysy ľudového charakteru, komické alebo groteskné prvky.

Výraznú zmenu v technike klasického tanca priniesol romantizmus, ktorý svojimi námetmi z nadpozemského sveta vytvoril potrebu tanečnice odpútať sa od zeme. To viedlo k vytvoreniu techniky tanca na špičkách – *sur les pointes*, ktorú vypracoval tanečník a pedagóg *Carlo Blasis*.

V tomto období sa definitívne ujala aj *francúzska terminológia klasického tanca*, ktorú používame dodnes. Vznikala postupne s vývojom tanca, pričom sa odstraňovali niektoré názvy dobových prvkov a iné sa spresnili. Spracovaním terminológie klasického tanca do podoby, akú poznáme dnes, sa zaoberal tiež *Carlo Blasis*.

Mnohé názvy prvkov vystihujú :

- *charakter ich predvedenia* (*battements tendus* – natiahnuté, *bat tendus jetés* – hodené, švihom, *bat. fondus* – ťahavé, vláčne, plynulé),
- iné majú *popisný charakter* (*assemblé* – sťahujúci nohy k sebe, *coupé* – strihavý, *glissade* – kĺzavý, *balancé* – kolísavý),
- niektoré *vychádzajú z názvov ľudových národných tancov* (*pas de basque* – baskický krok, *saut de basque* – baskický skok, *pas de bourrée* – krok francúzskeho ľudového tanca *bourrée*),
- alebo vychádzajú z *napodobovania pohybu zvierat* (*pas de chat* – mačací krok, *pas de cheval* – krok koňa, *ails de pigeons* – holubie krídla) a podobne.

Základnou výrazovou jednotkou klasického tanca je *póza* (postoj). Je to určitá štylizácia prirodzených pohybov ľudského tela, ktorá sa podriaďuje priestorovým a časovým zákonitostiam javiska. Pomocou určitej pózy môžeme vyjadriť aj určitý obsah.

Technika klasického tanca sa opiera o prepracovanú metodiku výučby, ktorá vychádza z princípov a charakteristických znakov tohto tanca:

- + **vytočenosť dolných končatín v bedernom klbe en dehors** (von) tak, aby obe dolné končatiny vytvárali 180° uhol,
- + **5 pozícií dolných končatín,**
- + **3 základné a prípravná pozícia horných končatín** (podľa Vaganovovej alebo 7 pozícií horných končatín podľa Tarasova), ktoré môžu byť **arrondi** – zaoblené alebo **allongé** – predĺžené,
- + **dodržiavanie vertikálnej** (zvislej) **osi** tela a s ňou súvisiaci **aplomb** – rovnováha,
- + postavenie **na relevé** a **tanec sur les pointes** (na špičkách),
- + **épaulement** (natočenie tela a hlavy diagonálne) – *croisé, effacé, écarté,*
- + rôzne **pózy, arabesques, attitudes,**
- + špecifická skoková technika – tzv. **allegro** a skoky **batteries** (skoky obohatené o údery nôh),
- + so skokom súvisiaca **élévation** - elevácia (schopnosť odpútať sa od zeme) a **ballon** (schopnosť zadržať pózu vo vzduchu),
- + špecifická rotačná technika – **tours**.

Základná štruktúra hodiny klasického tanca je nasledovná:

1. cvičenia pri tyči – *exercices à la barre,*
2. cvičenia na voľnosti – *exercices au milieu.*

Exercices au milieu má svoje časti, ktorých obsah a dĺžka závisia od ročníka:

- o **pomalá časť- adagiová** – obsahuje prvky prenesené z *exercices à la barre*, rôzne pózy, väzobné prvky a malú rotáciu (*tours*) na mieste; v stredných a vyšších ročníkoch *malé a veľké adagio,*

- o **rýchla časť- allegrová** – obsahuje predovšetkým skoky na mieste a z miesta, veľkú rotáciu, rotáciu z miesta i vo vzduchu (*tours en l'air*), skoky obohatené o obraty (*en tournant*), rotáciu a údery (*batteries: entrechats, pas battus, brisés, cabrioles*) a tanečné skokové kombinácie,
- o **cvičenia na špičkách - exercices sur les pointes** – iba v dievčenských triedach (obsah závisí od ročníka),
- o **port de bras** – cvičenia sú zamerané predovšetkým na prácu horných končatín a trupu, rozvoj tanečnosti a koordinácie a zároveň slúžia na postupné ukladnutie organizmu po náročnom allegre.
- o Každá hodina klasického tanca začína a končí pozdravom - *révérence.*

Podrobnejším vysvetlením pojmov a obsahu vyučovacej hodiny klasického tanca sa zaoberá metodika klasického tanca.

Veľkú zásluhu na rozvoji techniky klasického tanca mali také osobnosti ako *C. Blasis, E. Cecchetti, A. J. Vaganovová*. O rozvoj techniky mužského klasického tanca sa zaslúžili najmä *N. Tarasov* a *E. Valukin*.

Kontrolné úlohy:

1. Uveď **pôvod** a **obdobie vzniku** klasického tanca.
2. Uveď **meno osoby**, ktorá sa najviac zaslúžila o rozvoj techniky klasického tanca a prečo.
3. Uveď **dôvod používania** francúzskej odbornej terminológie.
4. Uveď **pôvod vzniku** jednotlivých názvov prvkov klasického tanca.
5. Vymenuj **princípy** klasického tanca.
6. Uveď **štruktúru hodiny** klasického tanca.